

Lausunto

29.08.2025

Asia: VN/11996/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista annetun lain 126 §:n kumoamisesta ja laiksi eläinten lääkitsemisestä annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ

LAUSUNTO

29.8.2025

Atria Oyj:n, HKFoods Oyj:n ja Snellmanin Lihanjälöstus Oy:n lausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista annetun lain 126 §:n kumoamisesta ja laiksi eläinten lääkitsemisestä annetun lain 17 §:n muuttamisesta.

Yleiset kommentit lakimuutoksista

Me lausunnonantajat, Atria Suomi Oy, HKFoods Finland Oy ja Snellmanin Lihanjälöstus Oy:n kiitämme mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laiksi eläinten hyvinvoinnista 126§: kumoamiseksi sekä laiksi eläinten lääkitsemisestä annetun lain 17§:n muuttamisesta.

Liha-alan suurimmat kotimaiset yritykset Atria, HKFoods ja Snellman edistävät eläinten hyvinvointia strategisena tavoitteenaan ja läpileikkaavana arvona kaikessa arvoketjun kehittämiseen liittyvässä toiminnassa. Yritykset kannattavat keväällä 2023 hyväksyttyyn eläinten hyvinvointilakiin kirjattuja

vaatimuksia kirurgisen kastroinnin yhteydessä tehtävästä puudutuksesta sekä tiineytys- ja porsitushäkkeihin kohdistuvia tiukennuksia. Edellä mainitut lakimuutokset tutkitusti edistävät eläinten hyvinvointia. Lisäkustannuksista huolimatta toimiala pitää muutoksia perusteltuina. 12 vuoden siirtymäajalla lakiin kirjattu sikojen kirurgisen kastreation kieltä ei edistä alan arvion mukaan sikojen kokonaishyvinvointia yksiselitteisesti, sillä tutkimustulokset ovat ristiriitaisia. Asiasta tarvitaankin enemmän tutkimustietoa, jotta terveysvaikutuksista saadaan lisää luotettavaa tietoa sekä uudet toimintatavat kehittyvät. Liha-alan yritykset Atria, HKFoods ja Snellman näkevät, että kirurgisen kastreatiokiellon kaltaista toimintatapaa olisi edistettävä ennemmin koko Euroopan Unionin tasolla, jotta vaihtoehtoisten kastroidintimenetelmien kehitykseen saadaan enemmän pontta, ja Suomen lihateollisuus säilyttää tasavertaisen aseman Euroopan muihin maihin nähden.

Kyseenalaisten hyvinvointivaikutusten lisäksi kastreatiokiellolla on myös negatiivisia kansantaloudellisia vaikutuksia, jotka on kannattavaa ottaa huomioon.

Liha-alan yritykset Atria, HKFoods ja Snellman kannattavakin esitettyjä lakimuutoksia.

Laki eläinten hyvinvoinnista 126§ kumoamisesta

Lausunnon antajat Atria, HKFoods ja Snellman näkevät 126§:n kumoamisen perusteltuna. Lain eläinten hyvinvoinnista laatimisen jälkeen toteutettu karjuporsaiden kastreatiokiellon säätäminen ei ole yksiselitteisesti eläinten hyvinvointia lisäävä linjaus, vaan eläinten hyvinvoinnista on olemassa useita ristiriitaisia tutkimustuloksia.

Suomessa on muusta Euroopasta poiketen pääasiallisena tapana kasvattaa siat pitkähäntäisinä. Tämä poikkeaa muusta Euroopasta, ja asettaa omat hyvinvointivaateensa ja -haasteensa, joihin kirurginen kastreatio oikealla puudutuksella vastaa niin eläinten hyvinvointia kuin koko ruokateollisuutta tukevalla tavalla. Immunokastreatio aiheuttaa omat hyvinvointihaasteensa eläimille, joiden muuttuvan käytöksen aiheuttamia elinympäristön muutostarpeita rajoittaa Suomen lainsäädäntö.

Eläinten kokonaishyvinvointi

Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen (EFSA) julkaisemassa Sikojen hyvinvointi tilalla - raportissa (2022) todetaan, että kastroidettomien karjujen kasvatuksessa haasteena on aggressiivinen vuorovaikutus ja lisääntymiskäyttäytyminen, mitkä aiheuttavat esimerkiksi iho- ja penisvaurioita. EFSA-raportin loppuyhteenvedossa korostetaan, että kastreatiosta luopuminen edellyttää uusien hallintastrategioiden toteuttamista (EFSA 2022, 6.2.7.), jossa huomioidaan tarkkaan suunnitellut muutokset eläinten kasvatusolosuhteisiin siten, että niiden hyvinvointi

paranee ja kasvatuksen taloudellinen tehokkuus säilyy (van de Weerd et al., 2006). EFSA:n raportissa todetaan lisäksi, että täyskarjujen kasvatusta vaatii merkittäviä muutoksia kotieläintuotantoon, kuten genetiikkaan, ruokintaan ja hoitokäytäntöihin.

Rydhmer et al., 2012; Weiler et al., 2016; Reiter et al., 2017, Caraty et al., 1986 ovat tehneet saman suuntaisia havaintoja täyskarjujen hyvinvointihaasteista, erityisesti saavuttaessa sukukypsyyden. Karjut ovat aktiivisempia ja aggressiivisempia, mikä johtaa muun muassa suurempiin tappeluriskeihin, parittelukäyttäytymiseen ja siitä johtuviin vammoihin, kuten jalkoihin liittyviin ongelmiin ja peniksen vammoihin. Edellä kuvatut käyttäytymismallit voivat heikentää eläinten hyvinvointia, erityisesti jos ryhmien sosiaalinen hierarkia on epävakaa.

Aggressiivinen käyttäytyminen on huomattavasti yleisempää karjuilla, kun käytöstä verrataan kastroituihin karjuihin ja naaraisiin. Tutkimukset osoittavat, että lihasikavaiheessa olevat karjut kärsivät useammin keskivaikeista tai vakavista vammoista kuin kastroidut karjut tai naaraat. Lihasikaloissa nämä aggressiot aiheuttavat merkittäviä riskejä eläinten hyvinvoinnille sekä vaikeuttavat sikojen käsittelyä sekä hoitoa ja eläintenhoitajien työtä.

Kastraatiokielto ei ole täten kiistattoman positiivinen asia eläinten hyvinvoinnin näkökulmasta, sillä kirurgisesta kastraatiosta luopumisen vaikutusta sikojen pitkän tähtäimen kokonaishyvinvointiin voidaan edellä eriteltujen vaikutusten vuoksi pitää kyseenalaisina.

Vuonna 2024 Luonnonvarakeskus Luke toteutti täyskarjujen kasvatukseen tähdänneen kokeen yhdessä elinkeinon kanssa. Tuolloin toteutetussa täyskarjujen kasvatuskokeessa toistuivat aiemmin Belgiassa ja Hollannissa tehdyt havainnot: karjujen levottomuus ja aggressiivisuus lisääntyivät selvästi sekä muita sikoja että eläintenhoitajia kohtaan. Levottomuus ilmenee myös sikojen häiritsevän voimakkaana ääntelynä.

Karjujen hermostuneisuus, ja sen myötä esimerkiksi hännänpurennan eskalaatoriski, oli selvästi havaittavissa, vaikka kokeessa purenta onnistuttiinkin erinomaisella hoidolla pitämään aisoissa.

Kirurgisen kastroinnin yhteydessä porsaiden hyvinvointia voidaan parantaa riittäväällä kivunlievityksellä. Paikallispuudutus ja tulehduskipulääke ovat yhdessä tehokas ja yleisesti hyväksytty kivunlievitysmenetelmä, jota käytetään myös muilla eläinlajeilla ja ihmisilläkin lyhytkestoisten paikallisten kirurgisten toimenpiteiden yhteydessä. Yritykset ovat sitoutuneet ottamaan puudutteen käyttöön pakollisena jo vuodesta 2026 alkaen.

Kastraatiokäytännöt muualla Euroopassa

Euroopassa on käytössä vaihtelevia käytäntöjä koskien kastroidintia. MMM:n kastroatioselvityksen mukaan tällä hetkellä enemmistössä EU-maista kastroidaan valtaosa karjuista. Pohjoismaissa ja Saksassa on eri käytäntöjä nukutuksen, puudutuksen ja kipulääkityksen suhteen. Suomessa lakisääteiseksi voimaan astuvaa puudutusta edellytetään MMM:n selvityksen mukaan Ruotsissa ja Tanskassa. Ranskassa, Italiassa ja Itä-Euroopan maissa ei ole käytössä lakisääteistä kivunlievitystä tai puudutusta. Iso-Britanniassa ja Espanjassa alle 20 % karjuista kastroidaan kirurgisesti. Yksikään EU-jäsenmaa ei ole tehnyt kirurgisen kastroation kokonaiskieltoa. Kansainvälisessä vertailussa on myös hyvä muistaa, että suomalaisen sian kasvatukseen menetelmät ja -olosuhteet poikkeavat merkittävästi eurooppalaisesta sianlihan tuotannosta.

Eurooppalaisessa vertailussa täyskarjukasvatus näyttäytyy yleisimpänä menetelmänä välttää kastroatio. Hollannissa noin 70 % karjuista kasvatetaan kastroimattomina ja ne teurastetaan 71-75 kiloissa. Espanjassa noin 78 % karjuista kasvatetaan kastroimattomina, ja ne teurastetaan alle 82-kiloissa. Immunokastroatio kastroinnin muotona on Euroopassa yhä edelleen vähäistä. Lisäksi immunokastroation vaikutuksesta kuluttajakäyttäytymiseen on edelleen niukasti tutkimustietoa. Lisäksi on otettava huomioon, että alhaisempi teuraspaino johtaa täyskarjukasvatuksessa tuotannon suurempiin ympäristövaikutuksiin.

Maa- ja metsätalousministeriön teettämässä kastroatioselvityksessä (2021) kerrotaan, että espanjalaisten mukaan karjun kasvatuksen onnistuminen edellyttää mukaan sukupuolilajittelua, suurempaa kasvatuspinta-alaa, kokoritolaa, sekä kuivia ja puhtaita olosuhteita.

Suomalainen lainsäädäntö kieltää häntien typistämisen lisäksi myös kokoritolalattian käytön. Likaantumisen on tutkimusten mukaan yhteys karjun hajun muodostumiseen. Heyrmanin tutkimuksessa (2020) todettiin, että karjun likaisuus liittyy olennaisesti skatolin muodostumiseen, joka on yksi karjunhajun päätekijöistä. Skatolin määrä voi kasvaa, jos eläin altistuu ulosteelle tai sen makuupaikka on likainen. Suomessa edellytetään tietty määrä kiinteää lattiapinta-alaa, jotta riittävät virikkeet ja kuivikkeet voidaan tarjota eläimille osana pitkähäntäisten sikojen kasvatustallia, joka poikkeaa merkittävästi eurooppalaisesta sianlihatuotannon valtavirrasta.

Taloudelliset vaikutukset ja huoltovarmuus

Hyvinvointinäkökulmien lisäksi kastroatiokiellolla on myös runsaasti taloudellisia vaikutuksia. Kastroatiokiello aiheuttaisi mittavat kustannukset alkutuotannolle sekä teollisuudelle, ja se uhkaa vaarantaa koko elintarvikeviennin. PTT:n vuonna 2024 tuottaman selvityksen mukaan lisäkustannus toimialalle olisi arviolta jopa noin 390 miljoonaa euroa seuraavan kymmenen vuoden kuluessa. Marinin hallituksen aikana toteutettu lakimuutos kirurgisen kastroation kieltämiseksi tuotiin lakiin virkavalmistelun jälkeen. Lainvalmistelussa arvioitiin virheellisesti muutoksen vaikutuksia eläinten hyvinvointiin ja muutoksen taloudellisia vaikutuksia. Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössään

esittämiä kompensoivia tukimuotoja ei ole otettu käyttöön, eivätkä lausunnon antajat pidä niitä realistisina, ottaen huomioon julkisen talouden heikko tila.

Suomessa sialihan tuotantokustannukset ovat jo nyt keskeisiä kilpailijamaita korkeampia. Korkeammat kustannukset johtuvat kilpailijamaita kunnianhimoisemmista vaatimuksista eläinten hyvinvoinnin suhteen, kuten sikojen saparoiden typistämiskiellosta ja edellytyksestä tuotannon salmonellavapauteen ja edellisistä asioista johtuvista korkeammista työkustannuksista. Kotimaisen tuotannon kilpailukykyä on mahdoton ylläpitää tilanteessa, jossa EU-sisämarkkinassa kotimaiselta tuotannolta edellytetään kilpailijamaita tiukempia vaatimuksia samalla, kun mikään sääntely ei rajoita tuontilihan käyttöä kotimaassa.

Sianlihan vienti on Suomelle kannattavaa toimintaa, joka perustuu vuosikymmenten mittaiseen työhön. Kannattava vientitoiminta tukee kotimaisen tuotannon markkinaehtoisuutta, kilpailukykyä ja kannattavuutta. Tuotantomuodosta riippuen sianlihan tuotannossa tuotannosta irrotettujen tukien osuus on vain 2–10 % liikevaihdosta.

On erittäin todennäköistä, että sianlihan vienti laskee tuntuvasti ja viennissä joudutaan siirtymään kannattavista maista kannattamattomampiin maihin, koska nykyiset viennin kohdemaat eivät hyväksy karjuista peräisin olevaa lihaa. Tällä on myös suora negatiivinen vaikutus kansantalouteemme, sillä se heikentäisi alkutuotannon kannattavuutta ja on vastoin kansallisia tavoitteita elintarvikkeiden viennin lisäämiseksi.

Alan kannattavuuden heikentyessä merkittävästi heikentyy myös koko alan kyky ylläpitää ja kehittää tuotantoa. Tällä on suora vaikutus huoltovarmuuteemme, sillä sianlihantuotannon kokonaismäärät laskisivat liiketoiminnan kannattamattomuuden supistaessa tuotantomääriä. Huoltovarmuuden heikentyminen yhteiskunnallisesti epästabiilissa ajassa ei ole kokonaisturvallisuuden kannalta toivottavaa.

Laki eläinten lääkitsemisestä 17§ muuttamisesta

Liha-alan toimijat Atria, HKFoods ja Snellman pitävät lain eläinten lääkitsemisestä 17§:n muuttamisesta perusteltuna. Alan toimijat ovat jo nykyisellään sitoutuneet ottamaan puudutuksen pakolliseksi toimintatavaksi kirurgisessa kastraatioissa ensi vuoden alusta alkaen. Jo nykyisellään Suomessa kastraation yhteydessä kivunlievitys toteutetaan nykyisin vähintään yhdellä etukäteen annetulla tulehduskipulääkeannoksella. Kahden tulehduskipulääkkeen käyttö, jotka annetaan kahtena peräkkäisenä päivänä ennen ja jälkeen toimenpiteen, on käytössä suuressa osassa sikaloista, mutta tarkkaa volyymitietoa asiasta ei ole saatavilla. Tietojemme mukaan

paikallisuudutus sekä tulehduskipulääkkeen anto tulevat ratkaisemaan enimmäkseen kastraation akuutin vaiheen hyvinvointivaikutukset.

Muut huomiot ja yhteenveto

Suomalaisen sianlihan tuotanto perustuu pitkähäntäisten sikojen kasvatukseen. Ajantasaista tutkimustietoa pitkähäntäisten sikojen kasvatuksesta kastroimattomina on vasta niukasti saatavilla. Suomalaisen liha-alan asiantuntija-arviomme perusteella kastroimattomuudesta seuraava häiriökäyttäytyminen johtaa uudenlaisiin eläinten hyvinvointiongelmiin.

Eläinten hyvinvoinnin näkökulmasta on vaarallista ja kestäväntöntä olettaa, että täyskarjuja voisi kasvattaa kuin kastroituja sikoja ellei täyskarjuille luontaisia käyttäytymis- ja ruokintatarpeita oteta huomioon kasvatuksessa. Pitkähäntäisten karjujen kasvattaminen siten, että niiden kokonaisyhyvinvointi aidosti ja todistetusti lisääntyy, vaatii laajaa ja perusteellista tieteellistä tutkimusta. Suomi pienenä toimijana noin 0,5% osuudella EU:n tuotannosta ei yksin pysty tätä kokonaisuutta ratkaisemaan.

Eläinten hyvinvoinnin näkökulmasta on epä johdonmukaista edistää lakisääteisesti menetelmää, josta ei ole laajaa kokemusta tai tieteeseen perustuvaa tutkimustietoa pitkähäntäisten karjunkasvatuksesta ja karjunhajun tunnistuksesta. Tämän vuoksi lain eläinten hyvinvoinnista 126§ kumoaminen ja lain eläinten lääkitsemisestä 17§ muuttaminen ovat perusteltuja toimenpiteitä.

Lähteet:

1. EFSA Journal 2022;20(8):7421, www.efsa.europa.eu/efsajournal, Welfare of pigs on farm (wiley.com)
2. Rydhmer, L., Zamaratskaia, G., Andersson, H. K., Algers, B., & Guillemet, R. (2006). "Aggressive and sexual behaviour of growing and finishing pigs reared in groups, with and without access to straw, on different levels of lysine." Applied Animal Behaviour Science, 96(3-4), 245-257.
3. Reiter, S., Sobotik, E. B., Weiler, U., & Schmucker, S. (2017). "The effects of entire male pig production on animal welfare and meat quality." Livestock Science, 202, 39-46.

4. Caraty, A.; Bonneau, M. "Active immunisation of male pig against gonadoliberine: Effects on gonadotropic hormone secretion and 5-alpha-androst-16-ene-3-one levels in adipose tissue." Comptes Rendus de l'Académie des Sciences 1986, 303, 673–676.
5. Heinonen, M., Kastratioselvitys (2021)
https://valtioneuvosto.fi/documents/1410837/1858027/Selvitys_Sikojen_kastraatio_2021.pdf/fadec6f1-c4a2-586b-1449-8fb578c6247b/Selvitys_Sikojen_kastraatio_2021.pdf?t=1643886578613
6. Heyrman, E. (2020). Farm specific strategies for the reduction of boar taint [Doctoral dissertation, KU Leuven & UGent]. ILVO – Flanders Research Institute for Agriculture, Fisheries and Food.

Helsingissä 29.8.2025

Mika Ala-Fossi

Atria Suomi Oyj

Juha Ruohola

HKFoods Oyj

Roland Snellman

Snellmanin Lihanjalostus Oy

Lausunnonantajista

Atria Oyj

Atria on Pohjoismaiden ja Viron johtavia liha- ja ruoka-alan yrityksiä. Olemme asiakkaidemme, henkilöstömme ja omistajiemme arvostama, vuonna 1903 perustettu yritys. Olemme tehneet ruokaa ihmisille yli sata vuotta ja haluamme tehdä sitä tulevaisuudessakin. Siksi toimimme maapalloa, ihmisiä ja ruokaa kunnioittaen.

Atrian uusiutuminen ja kasvu perustuvat erinomaiseen kaupalliseen osaamiseen ja tehokkaaseen, vastuulliseen toimintatapaan. Päätuotteemme, Hyvä Ruoka, tuottaa paremman mielen ja kestävää arvoa kaikille sidosryhmillemme.

Liikevaihtomme vuonna 2024 oli noin 1,8 miljardia euroa ja palveluksessamme oli noin 3 900 liha- ja ruoka-alan osaajaa Suomessa, Ruotsissa, Tanskassa ja Virossa. Atria Oyj:n osake on listattu Nasdaq Helsinki Oy:ssä vuodesta 1991 lähtien.

HKFoods Oyj

110 vuoden kokemuksella me HKFoodsissa teemme elämästä maistuvampaa - tänään ja huomenna. Valmistamme 3 000 ammattilaisen voimin vastuullista ja paikallisesti tuotettua ruokaa kuluttajien erilaisiin ruokahetkiin. Tunnettuja tuotemerkkejämme Suomessa ovat HK®, Kariniemen® ja Via®. Kehitämme ilmastoystävällisempää tapaa tuottaa ruokaa. Pörssilistatun HKFoodsin liikevaihto vuonna 2024 oli 1 mrd. euroa. www.hkfoods.com

Snellmanin Lihanjalostus Oy

Snellmanin Lihanjalostus kuuluu Snellman-konserniin ollen sen suurin ja vanhin toimiala. Pääpaikka on Pietarsaaren kaupungissa Pohjanmaan rannikolla. Täällä veljekset Kurt ja Lars Snellman aloittivat makkaran valmistuksen kellaritiloissa syksyllä 1951. Heidän kiinnostuksensa lihaan ja makkaraan elää yhä tänäkin päivänä. Pietarsaaren tehtaalla työskentelee yli 800 henkilöä.

Toiminta käsittää muun muassa alkutuotannon, teurastuksen, paloittelun, lihan pakkauksen, jatkojalostuksen, viipaloinnin ja luonnollisesti myös meetvurstin ja maksamakkaran valmistuksen, jotka perinteisesti kuuluvat lihanjalostuksen erikoisaloihin. Lihanjalostus on edelläkävijä innovaatioissa ja tuotekehittelyssä ja pystyy nopeasti vastaamaan kuluttajien tarpeisiin. Yrityksellä

on tinkimättömät laatuperiaatteet ja se valmistaa puhtaita tuotteita, joissa lihapitoisuus on korkea ja ylimääräisiä lisäaineita ei käytetä.

Snellmanin Lihanjalostus tekee läheistä yhteistyötä yli 2200 sian- ja naudanlihan tuottajan kanssa. Maatilan Parhaat -laatuohjelman ja suomalaisten perhetilojen ammattitaitoisten tuottajien avulla yritys takaa parhaimman mahdollisen raaka-aineen. Yhteistyö, osallisuus ja jäljitettävyyys ovat tärkeitä periaatteita.

Lahti Risto
Atria Suomi Oy